

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) keitimo rengimo pradžios ir planavimo tikslų“ projekto Nr.24-16958

PROJEKTO DERINIMO PAŽYMA

Suinteresuotos institucijos ir suinteresuoti asmenys, į kurių pastabas ir pasiūlymus neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies	Suinteresuotų institucijų ir suinteresuotų asmenų pateiktos pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies	Argumentai, kodėl neatsižvelgta arba tik iš dalies atsižvelgta į suinteresuotų institucijų ir suinteresuotų asmenų pateiktas pastabas ir pasiūlymus
Valstybinė miškų tarnyba	„2.2. <i>padidinti Punios šilo gamtinio rezervato plotą prijungiant Punios šilo paprastosios pušies ir Punios šilo paprastosios eglės genetinius draustinius, o jų teritorijose įsteigiant genetinius medynus</i> “;	Atsižvelgta iš dalies. Genetinių medynų sąrašo patvirtinimas (o ne steigimas) yra Valstybinės miškų tarnybos kompetencija ir šiam sprendimui nereikalingas saugomos teritorijos planavimo dokumento sprendinys. Šiuos klausimai reglamentuojami Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 17 str. 4 d. Papildytas projekto teikimo raštas dėl genetinių medynų statuso klausimo suteikimo numatymo.
	„2.2. <i>nustatyti priemones visame Punios šilo gamtiniame rezervate, skirtas paprastosios pušies ir paprastosios eglės genetiniams ištekliams išsaugoti ir atkurti, pagrįstas dinaminio genetinių miško medžių išteklių išsaugojimo metodu ir artimesnės gamtai miškininkystės principais</i> “;	Atsižvelgta iš dalies. Dalis Punios šilo gamtinio rezervato yra nustatyta kaip griežtos apsaugos zona. Manytina, kad tokio tipo zona ir ateityje išliks. Kur ir koku mastu numatyti priemones pušies ir eglės genofondui bus nustatyta teritorijų planavimo proceso metu. Terminai „dinaminis genetinių miško išteklių išsaugojimo metodas“ ir „artimesnės gamtai miškininkystės principai“ nėra nustatyti teisės aktuose, nėra aprobuoti Lietuvos terminų banke, todėl teisės akte sukeltų neapibrėžtumo situaciją. 2.2 papunktis pakoreguotas taip: „2.2. <i>nustatyti priemones visame Punios šilo gamtiniame rezervate, skirtas paprastosios pušies ir paprastosios eglės genetiniams ištekliams išsaugoti ir atkurti, pagrįstas formuojant pakankamą plotą skirtingo brandumo grupių eglės ir pušies medynų dinaminio genetinių miško medžių išteklių išsaugojimo metodu ir artimesnės gamtai miškininkystės principais</i> “

	<p>„2.3. nustatyti visame Punios šilo gamtiniame rezervate reguliuojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zoną, joje taikomas apsaugos ir tvarkymo kryptis, priemonės.“</p>	<p>Neatsižvelgta. Dalis Punios šilo gamtinio rezervato šiuo metu yra nustatyta kaip griežtos apsaugos zona. Manytina, kad planavimo pradžia ir tikslus nustatančiame sprendime nereikėtų užkirsti kelio lankstiems sprendimams. Kur ir koku mastu numatyti priemonės pušies ir eglės genofondui bus nustatytos teritorijų planavimo proceso metu.</p>
Lietuvos miškininkų sąjunga (LMS)	<p>„1. Vos prieš 2 metus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022-05-04 nutarimu Nr. 467 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 18 d. nutarimo Nr. 186 „Dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtinta pakoreguota Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schema (ribos ir tvarkymo planai) ir aiškinamasis raštas. Minėto LRV nutarimo 1.8 punkte (aiškinamojo rašto 14¹ punktas), detalai išdėstyti dinaminiai genetinių miško medžių išteklių išsaugojimo principai ir atkūrimo priemonės, laikantis Europos genetinių miško medžių išteklių išsaugojimo programoje (EUFORGEN), kurios dalyve nuo 1993 m. yra ir Lietuva, taikomi visose Europos šalyse. Todėl nesuprantama, kodėl siekiama švaistyti valstybės biudžeto lėšas (50 tūkst. Eur) ir iš naujo atlikti analogišką planavimą. Panašūs genetinių miško medžių išteklių išsaugojimo principai nurodyti ir šiais metais VDU Žemės ūkio akademijos atliktoje mokslo studijoje „Punios šilo paprastosios pušies ir paprastosios eglės genetinių išteklių išsaugojimo ir atkūrimo potencialo Punios</p>	<p>Neatsižvelgta. Planavimui skirtų lėšų poreikis grindžiamas siekiant efektyvesnės pušies ir eglės genetinių išteklių apsaugos. Tikimasi, kad planavimui išleista suma – padės taupyti lėšas ateityje. Atkreiptinas dėmesys, kad Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos keitimo tikslai yra ne tik pušies ir eglės genetinių medynų apsauga, bet ir brandžių medynų (tu pačiu ir juose esančios biologinės įvairovės) išsaugojimo galimybė pušies ir eglės genetinių draustinių plotuose. Atkreipiame dėmesį, kad paklodės deginimas nėra numatytas Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos keitimo tiksluose. Šios specifinės priemonės (ne)taikymo klausimas turi būti išdiskutuotas ir sprendimas priimtas vykdant teritorijų planavimo procedūras. Atkreipiame dėmesį, kad VDU studijoje, paklotės deginimo veikla nurodyta tik kaip viena iš galimų veiklų.</p>

	<p>šilo rezervate įvertinimas ir išvadų bei rekomendacijų parengimas“ (toliau – VDU studija). Joje numatytos priemonės, skirtos pušies p. ir eglės p. genetiniams ištekliams išsaugoti ir atkurti visoje Punios šilo teritorijoje, iš esmės pagrįstos tais pačiais dinaminio genetinių miško medžių išteklių išsaugojimo metodais ir artimesnės gamtai miškininkystės principais, išskyrus miško paklotės deginimą, Siūlydami šią priemonę VDU studijos autoriai nurodo Suomijos patirtį deginant miško paklotę, deja, ne genetinių miško medžių išteklių išsaugojimo, o kitais tikslais. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje miško paklotės deginimas draudžiamas teisės aktais ir netaikytinas miško žemėje dėl pripažintos žalingos įtakos medynų sveikatingumui ir neigiamos praktikos, ypač Nc augavietėse, kurios vyrauja Punios šile. Šalies miškininkų praktinė ir mokslinių tyrimų patirtis gaisravietėse rodo, kad pušynai buvusiose degavietėse neatsikuria.“</p>	
	<p>2. Minėtoje VDU studijoje aiškiai konstatuojama, kad esant pušies p. ir eglės p. populiacijų kritinei būklei (studijos rengėjai tai konstatuoja, ypač atkreipdami dėmesį į enstančių ir nykstančių pušies p. populiaciją, kurioje medynai iki 40 m. sudaro tik 5 proc.) pirmiausiai genetinių išteklių apsauga turi būti užtikrinama dabartinių genetinių draustinių teritorijoje, o kitose rezervato dalyse – tik esant tinkamoms sąlygoms. Likusioje rezervato dalyje jau yra</p>	<p>Neatsižvelgta. Atkreipiame dėmesį, kad didesnioji Punios rezervato dalis yra priskirta reguliuojamos apsaugos zonai. Tai reiškia, kad specialieji kirtimai skirti rezervato steigimo tiksluose numatytoms vertybėms išsaugoti ir šiuo metu yra galimi. Planuojama, kad rengiant Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemas pakeitimus, pušies ir eglės genetinių išteklių apsauga bus numatyta ir Punios šilo rezervato steigimo tiksluose. Tokiu būdu bus sukurtos teisinės prielaidos specialiuosius kirtimus skirtus pušies ir eglės genetiniams ištekliams išsaugoti, vykdyti ir rezervato reguliuojamos</p>

	<p><i>patvirtintos EB svarbos buveinių apsaugos teritorijos, kurių apsaugos principai ir metodai nesuderinami su medžių populiacijų išsaugojimo metodais ir tvarkymo režimu. Vadovaujantis VDU studijos skyriaus „Genofondo būklės kriterijai ir kritinių situacijų valdymas“ teiginiais, šiuo metu Punios šile esančių pušies p. ir eglės p. genetinių draustinių teritorijoje turi būti nustatyta šių medžių rūšių genofondo prioriteto išsaugojimo zona. Jeigu manoma, kaip teigiama projekto lydraštyje, kad Punios šilo pušies p. ir eglės p. populiacijų genetiniai išteklių bus saugomi viso Punios šilo rezervato teritorijoje, tai reikėtų, kad visa rezervato teritorija neatitiktų rezervato režimo, nes šviesamėgei pušiai atkurti tektų vykdyti specialiuosius miško kirtimus visoje rezervato teritorijoje ir tai reikėtų gamtinių procesų reguliavimą.</i></p>	<p>apsaugos zonoje. Planavimo proceso metu bus nagrinėjamas ir griežtos ir reguliuojamos apsaugos zonų keitimo poreikis.</p>
	<p><i>3. Projekto lydraštyje pateikiami planavimo tikslai – keisti genetinių medžių išteklių saugojimo principus ir metodus, apsaugoti nuo iškirtimo brandžius medynus pušies ir eglės genetiniuose draustiniuose rodo, kad projekto autoriai nesusipažinę su dinaminiais medžių populiacijų išsaugojimo principais ir prieštarauja miškininkystės praktikoje žinomiems principams: gyvybingoje medžių populiacijoje visų brandumo klasių (jaunuolynų, pusamžių, bręstančių, brandžių ir perbrendusių) medžių ar medynų užimamas plotas turi būti vienodas. Šie principai taip pat nurodyti aplinkos ministro</i></p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Pritariame LMS rašte nurodytiems medžių populiacijų išsaugojimo principams. Akcentuojame, kad projektu siekiama, kad minėti principai būtų taikomi plačiau, t.y. ne tik pušies ir eglės genetinių draustinių teritorijoje, bet ir Punios šilo rezervato reguliuojamos apsaugos zonose.</p>

	<p><i>tvirtinamose Miško dauginamosios medžiagos nuostatuose ir Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus tvirtinamoje Genetinių miško medžių išteklių atrankos metodikoje. Jų turi būti laikomasi, siekiant populiacijas išlaikyti gyvybingas. Todėl projekto lydraštyje nurodyta sprendžiama problema, projekto rengimą paskatinusios priežastys ir siekiai yra klaidingi ir neužtikrinantys Punios šilo pušies p. ir eglės p. genetinių išteklių išsaugojimo ir atkūrimo, bet vedantys prie neišvengiamo laipsniško jų sunaikinimo. Lydraštyje teigiama, kad genetiniu požiūriu vertingiausi paprastosios pušies medynai patenka į Punios šilo gamtinio rezervato teritoriją, tačiau nutylima, kad tai – griežtos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona, kurioje draudžiama bet kokia ūkinė veikla ir natūralių gamtinių procesų reguliavimas.</i></p>	
	<p><i>4. Atkreiptinas dėmesys, kad VDU studijoje nenagrinėtas ir nekonkretizuotas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 467 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 18 d. nutarimo Nr. 186 „Dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“ pakeitimo“ ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. D1-230 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 19 d. įsakymo Nr. D1-317 „Dėl Buveinių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“ pakeitimo“ patvirtintų Punios šilo rezervato saugomų gamtos vertybių</i></p>	<p>Neatsižvelgta. Pastaba apie VDU studiją, ne apie projektą. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtoje studijoje nurodomos potencialios specialiųjų kirtimų skirtų pušies ir eglės genofondo išsaugojimui vykdymo vietos (ten kur nėra saugomų buveinių ar rūšių buveinių, ten kur išretėję medynai). Tokiu būdu egzistuoja sąryšis tarp planuojamų priemonių ir nustatytų buveinių apsaugos tikslų. Informuojame, kad aplinkos ministro įsakymu nustatyti Europos Bendrijos svarbos buveinių apsaugos tikslai yra periodiškai peržiūrimi ir esant poreikiui patikslinami. Tokiam veiksmui nereikalingas teritorijų planavimo dokumento sprendinys.</p>

	<p><i>apsaugos ir Europos genetinių miško medžių išteklių – pušies p. ir eglės p. populiacijų išsaugojimo metodų, priemonių ir vietų suderinamumas, sudarant prielaidas praktiškai įgyvendinti projekto tikslą – miško medžių genetinius išteklius ir gamtines vertybes saugoti toje pačioje teritorijoje, nepakenkiant jų būklei, kad taikomos konkrečios apsaugos ir atkūrimo priemonės nepažeistų nei vienos konkrečioje Punios šilo gamtinės ar genetinės vertybės apsaugos tikslų ir būklės. Nors VDU studijoje teigiama, kad atkurti pušies ir eglės populiacijas galima Punios šile esančiuose 44,2 ha retmėse, aikštėse ar žuvusių medynų vietose, tačiau jos jau gali būti patvirtintos kaip atviro tipo EB svarbos miško buveinės – miškapievės, rūšių turtingi smilgynai ar tarpinės pelkės ir liūnai, kurių Punios šile ne viena ir jų apsodinti ar apauginti mišku negalima pagal jų apsaugos režimą arba jos netinkamos minėtoms medžių rūšims augti. Atkreiptinas dėmesys, kad šie plotai būtų per maži siekiant pagerinti vien Punios šilo pušies genetinio draustinio, kurio plotas – 238,3 ha ir kuris beveik neturi jaunosios miško kartos, būklę.</i></p>	
	<p><i>5. Būtina prisiminti, kad 1968-1996 m. visas Punios šilas buvo paskelbtas genetiniu rezervatu, tačiau praktika parodė, kad dėl griežto ir medžių populiacijoms išsaugoti netinkamo rezervato režimo šios idėjos teko atsisakyti ir medžių populiacijas saugoti mažesniame plote. Todėl siūlome taupyti</i></p>	<p>Neatsižvelgta. Bandoma sulyginti skirtingas praktikas. Pažymime, kad vertiname praeityje padarytus sprendimus ir neketiname Punios rezervato reguliuojamos apsaugos plote taikyti griežto genetinių medynų išsaugojimo režimo. Atkreiptinas dėmesys, kad dabartinis pušies genetinių išteklių apsaugos medelis rodo ypač prastus rezultatus – pušies genetinių išteklių apsaugos būklė įvertinta kaip kritinė.</p>

	<i>valstybės lėšas ir nekartoti buvusių klaidų.</i>	
	<i>6. Atkreipiame dėmesį, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 30 straipsnio 2 dalimi, specialiojo teritorijų planavimo dokumentas gali būti rengiamas, kai už konkrečios veiklos reglamentavimą atsakingos institucijos sprendimu būtina konkretizuoti ar detalizuoti kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius. Pažymėtina, kad projekte ir jo lydimuosiuose dokumentuose nepateikta informacija apie tai, kad Valstybinė miškų tarnyba, kuri pagal Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 27 straipsnio 6 punktą yra atsakinga už genetiškai vertingų miško medžių populiacijų ar jų dalių, esančių saugomose teritorijose, apsaugą, stebėseną, būtų priėmusi tokio pobūdžio sprendimą.</i>	Neatsižvelgta. Tendencingai ir siaura apimtimi vertinama Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 30 straipsnio 2 dalis. Minėtoje dalyje yra pirmoji sakinio dalis „... kai kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai nereglamentuoja planuojamos veiklos ...“. Planavimo dokumentų rengimas inicijuojamas vadovaujantis nurodytąja sakinio dalimi.
Miškininkų senjorų klubas „Giriūnai“	<i>Pastabos analogiškos Lietuvos miškininkų sąjungos pastaboms (pritaria minėtos organizacijos raštui).</i>	Atsižvelgta iš dalies.
Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos	<i>1. Teritorijų planavimo įstatymo 3 str. 1 d. surašyti teritorijų planavimo tikslai, tarp kurių: „sudaryti sąlygas racionaliam šalies gamtinių, žemės gelmių ir energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui; <...> numatyti šalies gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologiškai pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą“. Vadovaujantis Teritorijų planavimo įstatymo 21 str. 2 d. Specialiojo teritorijų planavimo uždaviniai</i>	Atsižvelgta iš dalies. Sutinkame su pateiktais argumentais, tačiau projekto 2.2 punktą nekeičiamas siekiant aiškiai įvardinti svarbiausias priemones dėl kurių inicijuojamas planavimo procesas.

	<p><i>pagal atitinkamą specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rūšį yra: “sudaryti sąlygas racionaliam žemės, miškų, žemės gelmių išteklių ir ertmių naudojimui; <...> numatyti kraštovaizdžio, gamtos ir biologinės įvairovės apsaugos priemonės;“ Tarnybos nuomone, kadangi tikslai nustato ilgalaikę siekiamo rezultato kryptį, o tuo tarpu uždaviniai yra konkretūs veiksmai, Projekto 2.2. p. būtina atsisakyti, kadangi tai yra konkretus veiksmas (nustatyti priemonės), o ne planavimo tikslas.</i></p>	
	<p><i>2. Projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad griežtos apsaugos saugomų teritorijų plotas šalyje nesiekia numatytų rodiklių (yra per mažas), todėl būtina plėsti tokių saugomų teritorijų plotus. Pušies ir eglės genetinių išteklių būklė Punios šile įvertinta kaip kritinė – būtina taikyti naujus pušies ir eglės genetinių išteklių išsaugojimo metodus kuo didesniame plote (visame Punios šile). Projektu siekiama inicijuoti saugomos teritorijos Nemuno kilpų regioninio parko dalies planavimo procesą ir pakeisti dabartines Punios šilo gamtinio rezervato ribas, tvarkymo plano sprendinius. Siekiama: sudaryti teisingas sąlygas vertingus paprastosios eglės ir paprastosios pušies genetinius išteklius saugoti didesnėje Punios šilo dalyje (minėtų medžių rūšių genetiniai ištekliai saugomi tik Punios šilo pušies ir eglės genetiniuose draustiniuose). Genetiniu požiūriu vertingiausi paprastosios pušies genetiniai medynai patenka į Punios šilo</i></p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Suprantame tarnybos abejones dėl apsaugos lygio pokyčio. Patikiname, kad nėra planų ar iniciatyvų visiškai atsisakyti ar ženkliai mažinti griežtos apsaugos tvarkymo zoną. Manome, kad tokio detalumo klausimai bus išnagrinėti ir sprendimai priimti planavimo proceso metu.</p>

*gamtinio rezervato teritoriją. Siekiama, kad pušies ir eglės genofondui išsaugoti būtini specialieji kirtimai ir kitos priemonės būtų numatyti ir gamtinio rezervato zonoje. Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijos 2024 m. studijoje „Punios šilo paprastosios pušies ir paprastosios eglės genetinių išteklių išsaugojimo ir atkūrimo potencialo Punios šilo rezervate įvertinimas ir išvadų bei rekomendacijų parengimas“ ir Valstybinės miškų tarnybos 2024-11-07 rašte Nr. R2-4659 nurodoma, kad turi būti numatyta, kad pušies ir eglės genofondui išsaugoti būtinius specialiuosius kirtimus ir kitas priemones būtų galimi vykdyti viso gamtinio rezervato teritorijoje, tuo tikslu išskiriant tik reguliuojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zoną viso rezervato teritorijoje, **Punios šilo gamtiniame rezervate visai atsisakant griežtos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zonos.** Todėl siekis plėsti griežtos apsaugos saugomų teritorijų plotą tampa dviprasmiškas, patvirtinus dokumentą, būtų padidinamas gamtinio rezervato plotas, tačiau sumažinamas apsaugos lygis. Tarnybos nuomone, šiuo metu nustatytos griežtos apsaugos zonos neturėtų būti keičiamos per planavimą, o dabartinių genetinių draustinių teritorijoje turėtų būti nustatyta rezervato reguliuojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona. Primename, kad paskutinį kartą Punios šilo gamtinio rezervato ribos buvo praplėstos prieš 2 metus (patvirtintos 2022 m. gegužės 4 d. Lietuvos*

	<p><i>Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 467), planavimas, interesų derinimas ir dokumento tvirtinimas užtruko apie 4 metus ieškant kompromiso dėl rezervate galimų veiklų bei genetinių išteklių apsaugos metodų taikymo. Projektu nustacius planavimo tikslus Taryba tvirtins planavimo uždavinius planuotojams, tarp kurių esminis - Punios šilo gamtiniame rezervate taikyti gamtotvarkines priemones, kurios užtikrintų EB svarbos buveinių ir rūšių palankią apsaugos būklę, o pušies ir eglės genofondui išsaugoti siūlysiame taikyti ne specialiuosius kirtimus, o artimos gamtai miškininkystės priemones (esamos negyvos medienos palikimą, įvairiaamžių medynų formavimą, savaiminį atžėlimą).</i></p>	
	<p><i>3. Atsižvelgiant į pastabas siūlome Projektu nustatomus planavimo tikslus išdėstyti taip: „2.1. padidinti Punios šilo gamtinio rezervato plotą; 2.2. nustatyti Punios šilo gamtiniame rezervate kraštovaizdžio tvarkymo zonas, jose taikomas apsaugos ir tvarkymo kryptis, priemones.</i></p>	<p>Neatsižvelgta. Argumentai pateikti aukščiau.</p>